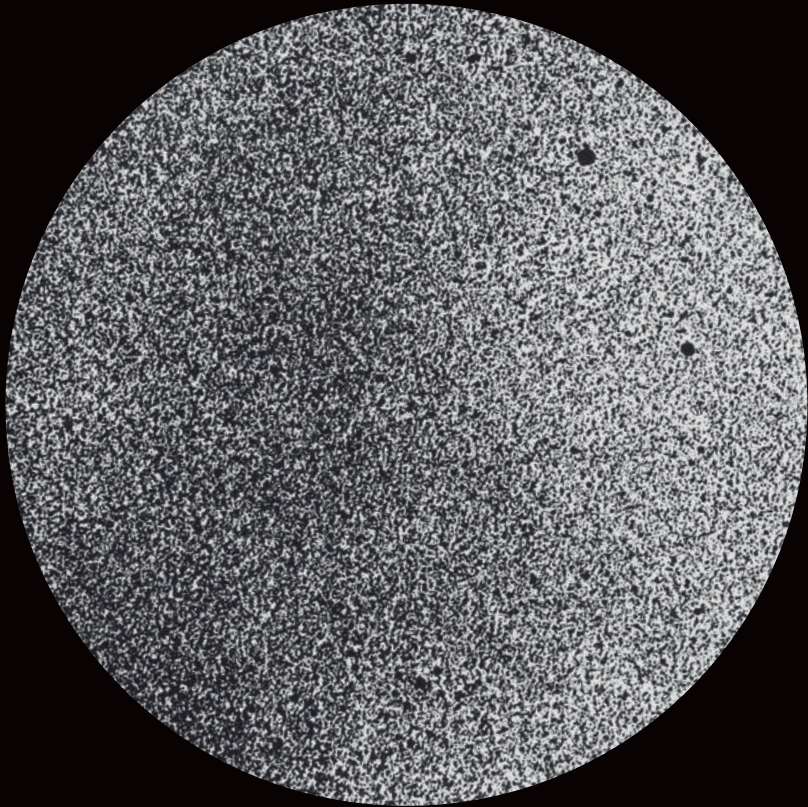

DES DEL CENTRE EUGÈNIA BALCELLS

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

Instal·lació multimèdia

Nova York, 1982 — Barcelona, 2025

Del 21.6 a l'11.9.2025

DES DEL CENTRE

Eugènia Balcells

Instal·lació multimèdia

Nova York, 1982 — Barcelona, 2025

So: Peter Van Riper

Creada a la ciutat de Nova York entre els anys 1980 i 1982, *FROM THE CENTER* és una obra fonamental tant en la trajectòria d'Eugènia Balcells (Barcelona, 1943) com en la història del videoart, en ser una de les primeres obres multicanal. Els sons de cadascun dels dotze canals els va crear el músic i pioner del so Peter Van Riper (1942-1998). Filmats durant dos anys des del terrat de l'estudi de Balcells a Nova York, cada vídeo observa diversos fragments del món: els ocells, els edificis, el trànsit, la lluna (travessada miraculosament per un avió) i, fins i tot, el sol, que no es pot mirar de cara.

Eugènia Balcells ha concebut ara una instal·lació definitiva de l'obra amb el títol *DES DEL CENTRE*, sota una cúpula iridescent que suggereix una plenitud esfèrica i reflecteix la llum, essència de l'univers. L'interior evoca els grans monuments megalítics de l'antiguitat, com una mena de "Stonehenge electrònic", en paraules de l'artista. El somni de connectar empàticament amb l'univers esdevé, a la llum de l'evolució de la humanitat, una exigència científica, poètica i moral per al segle XXI.

La instal·lació es complementa amb un vídeo que es pot veure a la sala annexa a la Sala Oval, realitzat el 2025 i on l'artista ens explica les claus de l'obra.

FROM THE CENTER ha estat adquirida per la Generalitat de Catalunya per a la Col·lecció Nacional d'Art Contemporani, i ingressa al MNAC com una peça clau. Lligant tecnologia i espiritualitat, *FROM THE CENTER* enllaça amb els grans instruments de visió mística que són les pintures murals romàniques, nucli de la col·lecció del Museu.

Foto: Arxiu Eugènia Balcells

Eugènia Balcells neix el 1943 a Barcelona, on es diploma en Arquitectura Tècnica. Filla i neta d'arquitectes i inventors, viu en contacte quotidià amb tot tipus de giny relacionats amb la visió i les matemàtiques. El 1968 es trasllada a Nova York i viu alternativament entre aquesta ciutat i Barcelona fins que hi torna de manera definitiva el 2020. Ja establerta a Catalunya, crea, a Castellar de la Selva, la Fundació Eugènia Balcells, un centre de trobada entre les arts, les ciències i la filosofia. El maig del 2025 rep la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

[+ info](#)

L'artista dedica *DES DEL CENTRE* a la Dra. S. Mohanambal

Eugènia Balcells tria un punt en el terrat de l'edifici del Bowery de Nova York on viu i decideix que aquest serà el centre. El mantindrà fix durant dos anys. Hi fa confluïr dotze eixos de l'espai com si dibuixés la volta celeste per observar, des de cada eix, una capa particular de la realitat. Escull les lents adequades per a cada cas. Finalment, moguda per la curiositat de saber on és, per descobrir l'espai del qual ella mateixa és el centre, guia la càmera perquè registri allò que veu. A poc a poc, els canals de filmació van adquirint un nom propi, una veu singular, i tots van desplegant una història, la seva.

Els vídeos que l'Eugènia enregistra s'entrecreuen amb les músiques diverses que compon el músic Peter Van Riper. Un univers sonor embolcalla l'espai i, en un cert moment, reclama la presència de la paraula. Ella, l'Eugènia, escriu un poema. Ell, el Peter, el llegeix. La lectura esdevé la música del canal número dos que té com a nom a *corner*. L'aparició del llenguatge anticipa l'experiència estètica.

Tot es mou des d'un punt volgudament inamovible. El mecanisme recorda el moviment de la Terra al voltant de l'estrella polar. Es fa present una geometria de la percepció que reconeix els seus límits: els dotze canals mai no es podran percebre alhora.

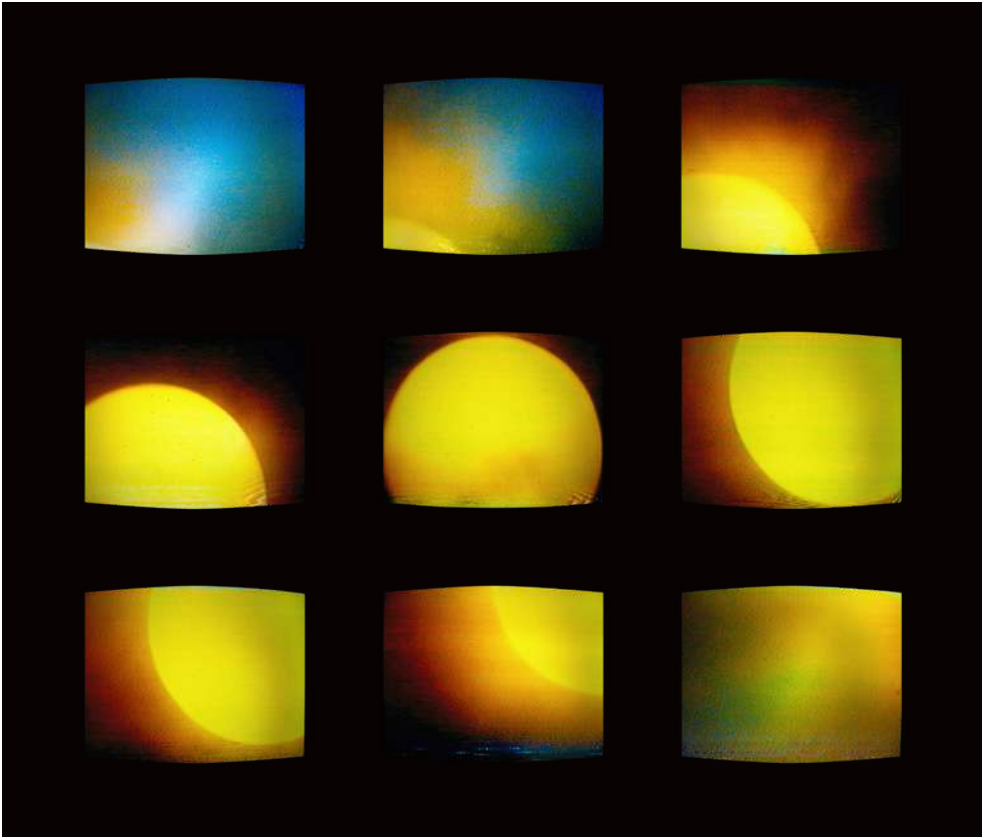
DES DEL CENTRE és la instal·lació multimèdia que resulta d'aquest desig de reflectir d'alguna manera la naturalesa intrínsecament dinàmica de la realitat.

Una pedra il·luminada assenyala el punt que ha esdevingut l'observatori. Un raig de llum subratlla alhora la quietud de la pedra i l'ull sempre actiu de l'artista. Els monòlits en cercle, de les mateixes dimensions que el que va filmar Stanley Kubrick a la seqüència final de la pel·lícula *2001: Una odissea de l'espai*, delimiten els dotze camps de visió. Dotze canals de vídeo successius i complementaris conviden els visitants a bellugar-se, combinant el que veuen amb el que recorden haver vist. L'experiència estètica té lloc dins d'un globus òptic fet d'una roba hologràfica que canvia de color responent a la llum que rep. S'ha creat el 2025 a partir de la inspiració de l'instrument de visió més extraordinari que avui existeix, l'observatori Super-Kamiokande del Japó, que busca poder detectar els neutrins. La precisió de l'espai permet aproximar-se a la interconnexió i a la interdependència permanent de tot allò que configura l'univers. La Sala Oval del Museu Nacional d'Art de Catalunya, amb la seva pròpia cúpula, afegeix una nova capa visual a la complexitat perceptiva de l'obra.

FROM THE CENTER buscava ser una obra sobre la visió, sobre tot allò que el vídeo, un instrument encara molt desconegut a la dècada de 1980, permetria veure des d'un punt fix. Al llarg del procés creatiu, els eixos espacials van esdevenir canals temporals, i la instal·lació sencera —recordant la visió de la realitat com a dansa energètica que suggeria Fritjof Capra en el llibre *El tao de la física*, publicat el 1975— es va transformar en un veritable instrument de visió que avui interroga per igual el món de les arts, de la ciència i de la filosofia.

Eulàlia Bosch

Curadora de *DES DEL CENTRE*

circles of time (west)

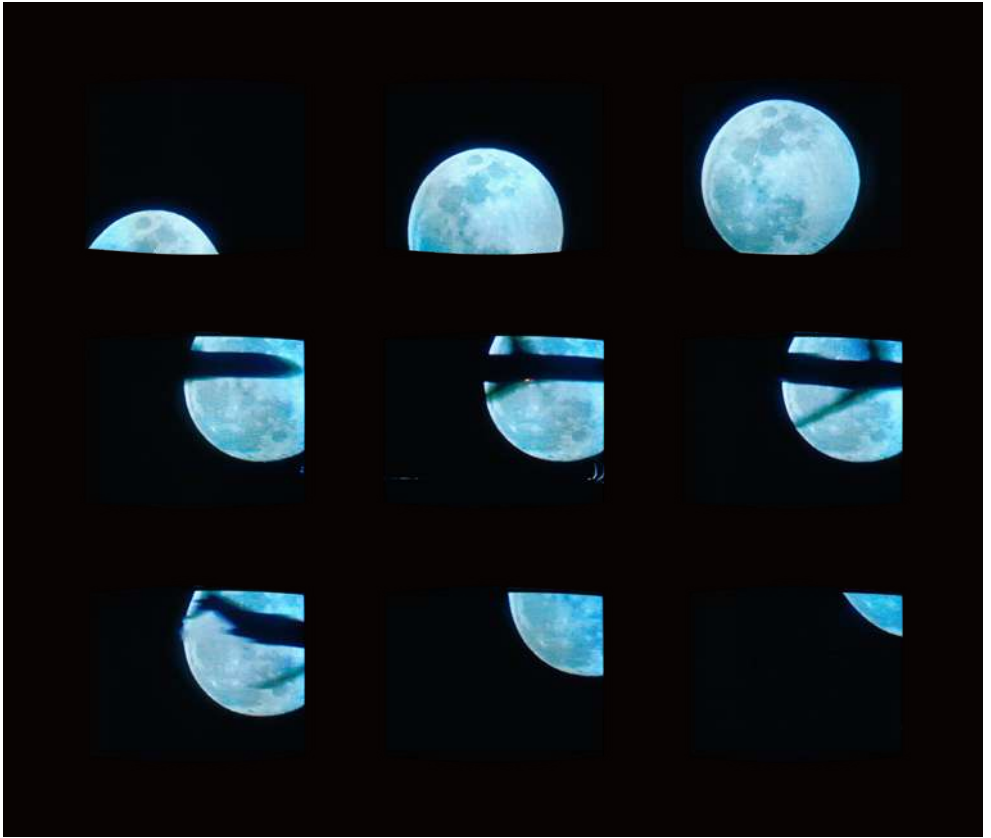
l'odissea
fragments
reflexos d'un ritme
i un somni
obrir els ulls
trobar
perdre's
recordar
seguir el fil
i filar prim
aprendre a caminar
entre els signes
amagats sota les pedres
i l'asfalt
de les ciutats

fluir

sentir metros
tot mirant
avions

sobreviure

per tots aquests
llocs
molta joia
i tanta
tristor

nit rera dia

continuitat de les
coses

moons

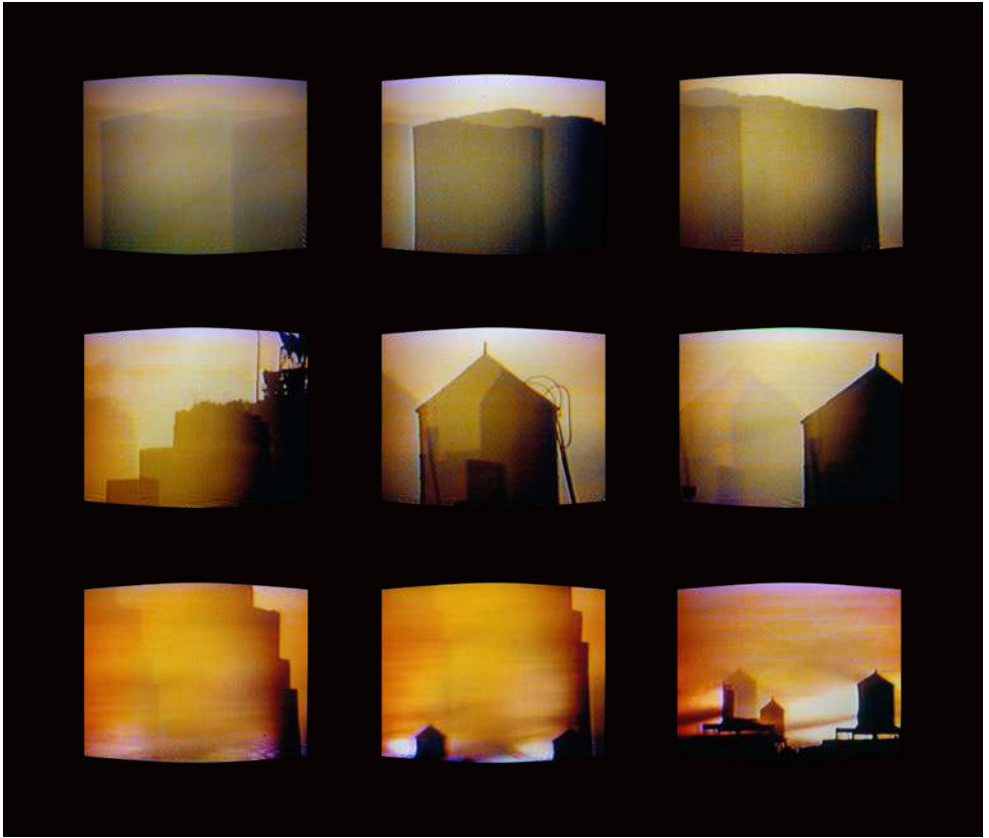
tot aquest moviment
abans de la dansa real
potser ja és
la dansa
i potser
fins i tot
abans
ja
és
la dansa
i l'abans

línies invisibles
que ens mantenen
units

sorpresa

passos lleugers
suaus
gairebé sense so

tot és
el mateix lloc
aquest centre
en el temps

(...)

the tower

ni temps
ni espai

instantània
de quatre dimensions

continu vital

nous sabers

anar i tornar

l'entreteixit
de les forces
de la natura

esdeveniments

xarxa

probabilitats

l'existència
de les coses

l'una
al costat
de l'altra

enfocament
realitat concreta

energia
dansa

unitat de la vida

Llegeix el poema
d'Eugènia Balcells
complet **aquí**

ARTISTES
AL
MUSEU

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat

Amb la col·laboració de

